

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Dispvt. XIII. De modo quo Anima concurrit ad actus vitales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

Anima in corpore, laesio organi, non est proxima ad motum expedita.

ritibus vitalibus, & organis corporeis. Deficientibus ergo spiritibus vitalibus, & dispositionibus ad motum requisitis, vel laesio organi, non potest vires, quas habet in actu primo tam commodè in hoc statu exercere, sicut nec actus intellectus, vel visionis laesio potentiarum illarum organi, tam perfectè elicit. Imò multi ex solâ organi laesione redduntur amentes.

XII.

Ossenditur quomodo sola laesio organi vim operandi imminuat.

Dices; rationem cur anima non tam perfectè intelligat conjuncta ac separata, esse quòd non habeat tam perfectas species, quæ sunt partiale comprincipium intellectus. Contrà primò, quando quis, postquam per multos annos rectè usus est ratione, tandem incidit in amentiam, habet æquè perfectas species atque antea, easdem enim retinet, quas antea acquisivit, cum species intelligibiles nunquam naturaliter corrumpantur, & per has iterum separata rectè poterit discurre; ergo hoc non contingit defectu specierum, sed quia intellectus uti his speciebus non potest in hoc statu, nisi dependenter ab organis corporeis, ergo idem dici poterit de potentia motiva, non posse scilicet animam in corpore defatigato tam dextrè illâ uti, licet non sit quidquam imminuta.

XIII.

Anima pro hoc statu non petit concursum ad species, & motum tam perfectum.

Contrà secundò, quare non habet tam perfectas species conjuncta corpori, ac separata, nisi quia in productione & receptione specierum dependet ab organo corporeo? sicut ergo in hoc statu non petit concursum nisi ad species imperfectas, idque juxta dispositionem organi, ita nec petet ad motum: sicque in pueris, quando organa motus sunt imperfecta & debilia, petit anima concursum ad motum tantum imperfectum: quando autem membra corporis sunt firma, exigit concursum ad motum perfectum: si verò membra casu aliquo lædantur, motus etiam erit imperfectior: sicque esto potentia motiva in actu primo sit ipsa substantia animæ, vel potentia spiritualis, & semper eadem, in actu tamen secundo, seu quoad exercitium, pender à dispositione organorum.

SECTIO IV.

Reliqua argumenta contententia potentias ab Animâ distingui.

I. Oportet, possibile est nonstantia, quæ operetur per potentias distinctas, ergo anima est talis.

Arguitur non: Possibilis est substantia intellectiva, & volitiva, quæ operetur per potentias distinctas, ergo anima rationalis de facto habet potentias distinctas, & per eas operatur: hoc enim

conformis est experientiis in aliis substantiis comparatis. Resp. primò retorquendo argumentum, possibile est substantia operativa sine potentiis distinctis, ergo anima est ejusmodi. Secundò resp. negando consequentiam: sic enim possibile est secundum multos substantia quæ operetur in distans, corpus simplex, materia alterius speciei &c. & tamen plurimi negant de facto dari. Ad probationem ductam ab experientiis, & exemplis aliarum rerum, dico illis probari potius oppositum: nulla enim est experientia, ut dixi, quæ probet substantias egere potentiis accidentalibus ut operentur ad intra, sed tantum ad extra.

Tertiò dici posset, implicare substantiam intellectivam & volitivam quæ operetur per potentias distinctas: cum enim illæ potentie sint omnino superflue, non possunt connaturaliter, seu tanquam proprietates illi substantiæ deberi. Si autem appareret peculiaris aliqua necessitas cur substantia aliqua requireret potentias distinctas, posset quis illas ei concedere.

Arguitur decimò ex luctâ inter appetitum sensitivum & rationem. Unde ait Apostolus ad Gal. 5. v. 17. Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem. Et ad Rom. 7. v. 23. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ &c. ergo hæc potentie distinguuntur. Nego consequentiam: solum enim opponuntur sibi quoad actus, actus enim appetitus sensitivi, seu animæ ut appetitus, inclinat ad contrarium illi quod dicitur ratio, seu anima ut intelligens, sicque ut appetens adversatur sibi ut intelligenti, & videt meliora, probatque, deteriora sequitur. Imò hoc probaret esse in homine duas voluntates: sæpè enim inefficaciter vult homo unum, & efficaciter contrarium, ut peccatores inefficaciter volunt gratiam Dei, & gloriam cælestem, efficaciter verò peccatum & miseriam.

Arguitur undecimò: si substantia possit esse sua potentia, quidni & suus actus: Hæc ratio mille patitur instantias: accidens enim quando producit aliud accidens, ut calor calorem, albedo speciem &c. est sua potentia, quidni ergo poterit esse suus actus, seu actio? Idem est de essentia respectu passionum in sententiâ S. Thomæ & eorum qui dicunt passiones produci per emanationem: quidni ergo & erunt essentia omnes sua operatio? Ratio ergo est quia secundum omnes hoc est proprium Dei, essetque, ut ajunt, nimia perfectio, & actualitas quædam non cadens in creaturam, quia semper esset intelligens & volens, idque necessariò. Aliam hujus rationem assignavi suprâ, d. 6. f. 6. n. nono.

DISPUTATIO XIII.

De modo quo anima concurrat ad actus vitales.

SECTIO PRIMA.

Utrum Anima immediatè recipiat & efficiat actus intellectus, & voluntatis.

I. Status præsentis controversiæ.

Questio procedit postâ distinctione potentiarum ab Animâ: si enim non distinguantur, nullus est dubitandi locus. Querimus ergo utrum, si intellectus distinguatur ab animâ, is solus actus intelligendi efficiat & recipiat, animâ merè negativè se habente (& idem est de volunta-

te respectu actuum amandi, & odio habendi) vel utrum anima simul cum potentiis ad hos actus efficienter concurrat, eosque in suâ substantiâ immediatè recipiat, vel solum mediatè, nempe quia immediatè recipiuntur in potentiis, quæ subiectantur in Animâ.

Non eodem modo hac in re philosophantur auctores, ac de Potentiis: plurimi enim ex illis qui admittunt potentias distinctas ab animâ, asserunt nihilominus ita ab eâ pendere illas in operando, ut sine illius concursu nihil possint. Ita Suar. d. 18. Met. f. 5. n. 2. & 3. Vasquez 1. 2. d. 9. n. 17. & plurimi ex recentioribus, quibus nos etiam subscribimus: licet, potest

fità distinctione potentiarum, non sit fortasse necessitas ut anima ad omnes operationes effectivè concurrat, ut disputationis decursu constabit.

III.

Nisi anima per se concurrat ad operationes, erit instar stipitis.

Ratio est primò, quia in contrarià sententià animæ ponuntur tanquam tot statua, & stipites, utpotè quæ omnino nihil agant, nec operationem ullam vitæ eliciant, magis quàm si essent ex ligno, vel lapide. Dices, licet non operentur per se, id tamen præstant per potentias sui vicarias, intellectum scilicet & voluntatem; hoc autem animæ præstantiam commendat, & ad illius dignitatem spectat: sicut ad dignitatem Regis vel Principis pertinet quod per se nihil præstet, sed per substitutos, & famulos. Contrà, si Princeps ille nihil per se præstare posset, ut si esset claudus, vel mente captus, & consequenter ex necessitate haberet huiusmodi substitutos, certè non argueret ullam præstantiam, vel dignitatem in Principe. Imò qualis esset ille paterfamilias, qui nihil aut intelligere posset, aut velle, certè quantumcunque famuli, & alij illius loco substituti intelligerent, & rectè omnia disponent, si tamen ipse in se non perciperet, nec percipere posset res ad domus suæ, & familiæ administrationem spectantes, non hoc ipsi laudi, sed summo dedecori verteretur, nec paterfamilias censendus esset huiusmodi homo, sed stipes. Idem autem est in nostro casu, anima enim nihil omnino percipit in se, secundum hanc sententiam, sed solum denominativè, & improprie quia scilicet aliquid in eà existens percipit, seu intelligit, nempe intellectus. Ex quo

IV.

Nisi anima immediate recipiat actus intellectus, & voluntatis, non erit proprie beata, nec damnata.

Secundò sic argumentor: anima non solum denominativè, sed verè & proprie intelligit & vult; anima enim in cælo non denominativè tantum, sed verè in substantià & entitate est beata, & non solum quia intellectus ejus est beatus, ergo in se immediate recipit beatitudinem, seu actum intellectus, quo videt Deum. Sicut è contrà, anima in Inferno verè & in se est damnata, & non denominativè tantum; alioqui propriè solum esset beatus intellectus, & consequenter non posset propriè de animabus affirmari illas esse vel beatas, vel damnatas, sed merè denominativè; quia nimirum denominatio quæ propriè & immediate tribuitur alicui potentia in animà existenti, improprie & mediata tribuitur toti, quod & durum videtur, & contra communem omnium conceptum, qui animam in se verè beatam ac damnatam censet: & hoc modo omnes Patres loquuntur: alioqui non magis in se esset anima beata & damnata, vel operationes bonas aut malas efficeret, & reciperet, quàm paries diceretur videri & emitte species, quia albedo in eo recepta videtur, & species emittit.

V.

Gratia recipitur immediate in substantià animæ, ergo actus intellectus, ac voluntatis.

Conf. gratia secundum omnes immediate recipitur in ipsà substantià animæ, alioqui non posset ipsam verè & proprie denominare gratam, & amicam Deo: sed non minùs anima in se est verè & proprie inimica Deo, & objectum odij ipsius per peccatum, quàm grata per gratiam, ergo. Conf. secundò, non minùs verè & proprie fœdatur anima per peccatum, quàm ornatur per gratiam; ergo sicut gratia recipitur in ipsà substantià animæ, quàm alioqui non propriè ornaret, ita in eadem recipi debet peccatum, alioqui solus intellectus vel voluntas verè & proprie fœdaretur per peccatum in animà. Conf. tertio, gratia recipitur immediate in animà, ergo & peccatum, cum sint contraria, contraria autem sunt circa idem subiectum; ut cum Aristotele asserit communis schola Philosophorum.

VI.

Si anima non concurrat immediate ad

Tertio probatur: sequeretur animam nec per bona opera laudem mereri, nec per mala vituperium. Sequela probatur, non alio modo, secundum hanc sententiam, concurrat anima ad hos actus, quàm

quod potentias, quæ eos eliciunt, sustentet, sed ob hanc sustentationem non meretur vel laudem, vel vituperium, quando potentia peccant, ergo. Probatur minor, concursus iste quem præbet anima ad potentias, est indifferens ad actum bonum & malum, nec magis inclinat ad unum quàm ad alium, ergo ob hoc solum quod concurrat hoc modo ad illarum conservationem, nec laudem meretur, nec vituperium: sicut nec vituperium meretur Deus dum animæ peccant, quod eas & earum potentias conservet.

Dices; ut actio aliqua vertatur animæ vel laudi, vel vituperatio, non est necessarium ut immediate in illam per se influat, sed sufficit si influat mediata, & per suum instrumentum, nempe potentiam: sicut in moralibus, ut actio filij & pupilli imputetur Patri, aut tutori, non est opus ut hi influant immediate in hos actus, ut est manifestum. Sed contrà, nullæ actiones filij imputantur patri nisi quas potest pater impedire, vel quæ sunt sub ipsius dominio: cum ergo operationes potentiarum non sint in potestate animæ, nec in illas habeat ullum dominium, ut possit vel efficere eas, vel impedire, ut docent contrariæ sententiæ auctores, non possunt animæ tribui, neque hæc ob illas vel laudem mereri vel præmium.

SECTIO II.

Si non requiratur immediatus concursus Animæ, voluntas sola & separata possit peccare.

Quartò probatur: alioqui si voluntas esset separata ab animà, posset operari liberè, in hac sententià, & consequenter peccare: experientia enim illæ, per quas probant potentias distingui ab animà, etiam hoc probant, cum omnes alias potentias videamus posse à subjectis separatas operari, ut calorem, frigus, albedinem &c. ergo tunc denominaret animam peccantem, sicque ob peccatum illud posset anima damnari: quod sanè dictum videtur durissimum.

Dices; si voluntas esset separata ab animà, peccatum ab eà commissum, & in eà receptum, non posset denominare animam, nec illi tribui, quia non est illi tunc unita voluntas; unio autem ad hanc denominationem est necessaria. Contrà, ergo saltem si posset illi uniretur voluntas cum peccato illo moraliter, vel physicè manente, denominaret animam peccantem, & ob hoc peccatum damnari posset anima illa, quod tamen non videtur ullo modo admitendum: quare enim cum nec actus ipse, nec ejus unio sit animæ libera, tribuetur ipsi peccatum voluntatis, quod nullo modo erat in illius potestate, solumque propterea damnatur, quia habet sibi unitam voluntatem peccantem, quam tamen nec à se deunire potest, nec à peccato cohibere.

Contrà secundò, juxta auctores hujus opinionis, ut operationes instrumenti tribuantur causæ principali, non requiritur ut instrumentum, seu substitutum illi uniat: sic enim cum accidentia sola producant substantiam, ut cum rana generatur ex putri, & alia huiusmodi, tribuitur isthæc operatio in hac sententià alicui rane in particulari, vel toti speciei, vel denique rane in communi, quæ non quidem in se sed in suo substituto operatur, licet nulli ex his accidentia illa uniantur. Cum ergo in hac sententià voluntas sit instrumentum animæ ad operationes liberas, quavis voluntas existat separata, denominabit animam liberè operantem, & peccantem.

Dices; peccare seu liberè operari: dicit etiam receptionem actus liberi, seu peccati: nec enim peccare

actus, sequitur eam nec laudem per hos actus mereri, nec vituperium.

VII.

Dices; ut actio aliqua tribuatur animæ, sufficit concursus ejus mediatus. Resp. non sufficere, cum impeditur eam animam non possit.

I.

Si non requiratur concursus animæ, voluntas separata possit peccare.

II.

Dices; peccatum illud non tribuatur animæ, quia voluntas ei tunc non unitur. Contrà, ergo saltem si voluntas posset animam uniri, anima peccabit.

III.

Contrà secundò, juxta hanc sententiam ut actio instrumenti tribuatur causæ principali, non requiritur unio.

IV.

Dicitur ad
peccandum
requiritur
receptio actus
potentia ipsa

caret Angelus, si Deus per impossibile ipsum elevarer ad producendum simul cum animâ Petri actum peccati in ipsâ animâ Petri, sed ut peccet, debet etiam peccatum illud recipere. Distinguo primum antecedens, peccare & liberè operari dicit receptionem actus in ipsâ substantiâ animæ, nego antecedens; in illius substituto, concedo: quidni enim æquè sufficit substitutum ad receptionem, atque ad effectum?

V.
Contrâ, in
hac senten-
tiâ, requiritur
non receptio
actus in ani-
mâ receptis-
simum actus
peccaminosi.

Sicut ergo quia potentiam efficit, dicitur anima efficere, ita, si potentia recipiat, quidni dicitur anima recipere? cum quicquid in hoc genere fiat in substituto, fieri dicatur in eo cuius est substitutum. Hinc autem sequitur, si anima esset in gratiâ, & potentia ab ea separata, & in alio loco posita peccaret (ut secundum hos auctores potest) sequitur, inquam, animam per actum illum peccaturam, & gratiam amissuram. Quod idem contingeret si anima esset beata. Deinde si voluntas separata ab animâ poneretur in duobus locis distinctis, & in altero peccaret, in altero amorem Dei aut alium actum bonum eliceret, anima in eodem loco existens esset simul in gratiâ, vel gloriâ, & in peccato.

VI.
Alio modo
concurrere
debet anima
ad peccatum,
quâdam posteri-
ori ad illud pecca-
tum.

Dices; per peccatum Adami peccarunt posterii, quidni ergo & anima dici poterit peccare per peccatum potentiarum? Contrâ, hoc potius probaret, potentias debere peccare peccante animâ, quam hanc peccantibus potentiis. Respondent ergo nonnulli propterea peccatum originale non puniri poenâ sensus, quia scilicet non est physicè elicium ab iis, qui illud contrahunt, sed punitur solâ privatione, seu poenâ damni: cum ergo peccatum commissionis puniatur poenâ sensus, signum est physicè animam ad illud concurrere, & alio modo quam posterii Adami concurrunt ad peccatum originale.

VII.
Alia dispa-
ritas circa
concurrere
anima ad
peccatum, &
posterorum,
ad peccatum
Adami.

Secundò Resp. voluntatem Adami per transfusionem illam fuisse factam moraliter voluntatem omnium posterorum, qui proinde in eo peccarunt moraliter: at verò anima non potest fieri unum quiddam cum voluntate, nec physicè, ut constat, cum physicè, ab eâ distinguatur, ut unio physica quâ ipsi unitur, supponit physicam distinctionem, cum omnis unio sit distinctorum, & eo modo distinctorum quo ununtur: nec etiam moraliter, primò quia tunc anima non diceretur physicè peccare, sed sola voluntas. Præterea, non requireretur unio physica ad hoc ut operationes unius tribuerentur alteri, sicut non requireretur unio physica inter voluntatem Adami & posterorum: unde, ut supra dixi numer. 1. & 2. dum voluntas ab animâ separata peccat, peccaret anima.

SECTIO III.

Nisi Anima immediate recipiat actum intellectus, voluntas feretur in incognitum.

I.
Nisi anima
immediate
recipiat intel-
lectionem,
voluntas
feretur in
incognitum.

Quintò itaque probatur conclusio: nam in contrariâ sententiâ sequeretur, voluntatem ferri in incognitum, sed hoc fieri non potest, ergo. Major probatur, actus intellectus proponit objectum in genere causæ formalis, seu informando, sed actus non informat nisi intellectum, ergo illi soli repræsentat, & proponit objectum, ergo voluntas nihil per actum illum cognoscit, ergo ipsi non proponitur objectum, ergo fertur in objectum, quod non novit, & consequenter in incognitum. Minor, quòd hoc fieri non possit, sic ostenditur: voluntas fertur in objectum præferendo unum alteri, ergo cognoscere debet bonitatem utriusque, quo enim pacto unum alteri præ-

feret, nisi utrumque cognoscat, & utriusque præferibilitatem consideret? quòd enim intellectus duo objecta percipiat, quid hoc juvat ut voluntas alliciat bonitate unius potius quam alterius, nisi ipsa etiam utriusque bonitatem percipiat?

Dices; voluntas est potentia cæca. Resp. non esse cæcam hoc sensu, nempe quòd nihil omnino videat; hoc enim est impossibile, ut dixi, cum ferri nequeat in objectum quod ipsi non proponitur. Hoc ergo tantum sensu est cæca, nempe, quòd nihil videat per actus suos, utpote qui non sunt repræsentationes rerum. Hoc tamen non arguit eam non videre per actus intellectus; hi enim sunt formales repræsentationes seu visiones rerum, & consequenter per eos repræsentantur res, non intellectui solum, sed voluntati, quæ propterea potentia non distinguitur. Imò si voluntas distingueretur ab animâ & intellectu, non esset propriè voluntas, seu potentia quæ ferretur amando, sed esset instar habitus cuiusdam qui efficit quidem actum amoris, sed non dicitur amare: sicut nec species, siquæ sint in intellectu, intelligunt, licet actus intellectus effectivè unâ cum intellectu producant.

Conf. primò, idèd prærequiritur ad actum voluntatis actus intellectus, ut illuminetur voluntas, & intentionaliter exciteretur & moveatur, vel bonitate objecti ad illud amplectendum, & quasi ad id accedendum, vel malitiâ ad odio habendum, & ab eo recedendum, quod sine illustratione & cognitione illius fieri non potest. Dices; cum puer ducit cæcum, ut cæcus rectâ incedat, & ad locum constitutum perveniat, non est opus ut ipse cæcus videat, & cognoscat viam, sed sufficit cognosci viam à puero: ergo similiter sufficit cognosci objectum ab intellectu, ut voluntas in illud tendat; ducitur enim voluntas ab intellectu, sicut cæcus à puero. Sed contrâ, nisi aliqua notitia viæ derivetur à puero in cæcum, ita ut ipse occasione pueri ducens aliquo modo apprehendat quâ sit eundem, tam errabit ac si nullum haberet ducem, unde semper videmus debere vel apprehensâ manu duci, vel alia quapiam ratione tangere puerum mediâtè, vel immediâtè.

Eodem ergo modo per actum intellectus debet aliqua ratione voluntas illustrari, & percipere objectum; frustra enim illi faciem præferat intellectus si ipsa lucem omnino non percipiat; cæco enim perinde est faciem extinctam præferri atque accensam; imò aliud quidlibet æquè ac faciem. Ex quo efficitur deducitur argumentum pro nostrâ sententiâ, nam secundum omnes, idèd actum voluntatis præcedere debet actus intellectus, ut faciem quasi voluntati præferat, ergo ut ipsam illuminet, & proponat bonitatem, vel malitiam objecti, ut hanc videndo fugiat, illam prosequatur, sicut homo luce facis advertens in viâ foveam, illam vitat, & per viam planam, quam beneficio similiter facis perspicit, incedit.

Conf. secundò, quantumcunque Paulus objectum aliquod cognoscat, non propterea Petrus excitabitur ad illius rei amorem, quia non est idem qui cognoscit & amat, sed si potentia distinguantur inter se & ab animâ, non est eadem potentia cognoscens & amans, ergo. Dices; Petrum & Paulum non radicari in uno tertio, sicut radicantur hæc potentia, nempe in eadem animâ. Contrâ, si Petrus intelligeret per actum illum elicium à Paulo, posset ipse objectum illud amare: unde ratio cur non possit prodire in actum amoris circa objectum illud, est quia illud non percipit; sed non magis percipit objectum voluntas in hac sententiâ per actum intellectus, quam Petrus per actum Pauli, ergo. Deinde, quòd sola radicatio in eodem non sufficiat, probatur: hæc enim radicatio nihil est aliud, quam unio cum eodem tertio, sed hoc

hoc non sufficit ut voluntas excitetur ad amandum, licet enim anima Christi uniat Verbo Divino realiter identificato cum cognitione Divina, non tamen inde excitatur ad amandum, quia scilicet non redditur per cognitionem illam cognoscens, ergo radicari vel non radicari in eodem parum refert ad hanc excitationem intentionalem, nisi voluntas inde percipiat objectum quod proponitur.

VI. Hæc ratio probat intellectum non distinguere à voluntate, non tamen probat vel intellectum vel voluntatem non distinguere ab anima: unde si quis cum Durando affirmare vellet, intellectum & voluntatem esse unicam potentiam, eamque ab anima distinctam, non convinceretur hoc argumento; nec etiam ex illius vi cogereetur asserere animam immediate influere in actum vel intellectus vel voluntatis, aut eos immediate recipere.

SECTIO IV.

Objectiones contra immediatam effectiorem, & receptionem actuum intellectus, & voluntatis in Animâ.

I. Obijciens primò: ratio præcipua cur nos asserimus animam immediate concurrere ad actus intellectus & voluntatis, est quia idem debet esse principium intelligendi & volendi, sed ad hoc non est necessarium ut anima efficiat intellectionem, si enim Deus infunderet intellectionem in animam, quam intellectionem ipse solus produceret absque concursu animæ, anima per illam intelligeret; ad denominationem siquidem intelligentis non requiritur aliud, quam ut sit forma in subiecto apto: sicut enim lux physica in subiecto apto denominat illud illuminatum, à quocunque demum producat lux illa, ita & lux intentionalis, seu actus intellectus; ergo non est opus ut eliciatur ab animâ intellectio.

II. Resp. propterea dixisse me supra non esse perinde necessarium ut omnes actus efficienter procedant ab animâ, sed solum ut anima concurrat immediate aliquo modo, efficiendo scilicet vel recipiendo, receptione saltem latè sumptâ, sicut anima rationalis recipi dicitur in materiâ, seu ut recipere idem sonat atque informare. Imò ob hoc ipsum argumentum dicunt multi, & probabiliter, ad intelligendum non requiri ut anima efficiat actum intellectus, de quo postea. Hoc tamen non obstante manet, idem esse principium intelligendi & volendi; nam principium intelligendi non dicit aliud quam principium percipiens objectum, sive perceptionem illam physicè efficiat, sive non.

III. Obijciens secundò: posse voluntatem amare objectum cognitum per intellectum, licet voluntas illud non percipiat; quidni enim statui inter potentias illas poterit naturalis quædam sympathia, ita ut ipso facto quod intellectus objectum aliquod cognoscat, voluntas consequenter illud velit? unde, non sequitur, ferri in incognitum, esto enim voluntas illud non cognoscat, cognoscit tamen intellectus, sicque fertur quidem in incognitum à voluntate, sed non ab intellectu; quod sufficit ut non dicatur ferri simpliciter in incognitum.

IV. Sed contrà, nam quicquid sit de his sympathiis, quas unum versum tollere est difficile, hic certè non potest per sympathiam emergere actus amoris in voluntate, posito actu cognitionis in intellectu, nisi voluntas per actum intellectus videat objectum: sicut enim frustra per viam aliquam incedenti præfertur lux physica, nisi is illam percipiat, vel saltem illius beneficio videat viam, nec ad alium finem ipsi accen-

ditur lucerna nisi ut illuminetur, & per lucem illam viam cernat; ita contingit in luce intentionalis, quæ non ob alium finem accenditur quasi, & præfertur voluntati, nisi ut per illam illuminetur voluntas, & objectum cernat, in quod feratur.

Ratio est, quia motus, & excitatio voluntatis non est physica, sicut excitatio habitus, aut alterius huiusmodi principij, sed intentionalis: nihil autem intentionaliter ad aliquid moveri potest, quod illud non percipit, cum intentionalis motio sit perceptio: dicere autem voluntatem intentionaliter moveri denominativè, quia conjungitur in eadem animâ intellectui hac ratione moto, est in re dicere non omnino moveri intentionaliter, quod enim solum mediâtè & denominativè dicitur intelligere, verè non intelligit, nec percipit objectum, quod tamen requiritur, ut in illud feratur & amet.

Deinde, si sola conjunctio in eadem animâ cum potentia intelligente sufficiat ut aliquid dicatur intelligere, habitus etiam iræ, odij &c. dicuntur intelligere, cum sint in eadem animâ cum voluntate: vel saltem gratia habitualis, quæ secundum omnes est in substantiâ animæ, aut habitus fidei & prudentiæ, quæ non in eadem solum animâ sunt, sed etiam in eadem potentia.

Unde, notanda lata disparitas inter ea quæ moventur ab alio merè physicè & despoticè, & inter ea quæ moventur politicè & intentionaliter: priora enim non egent cognitione, sed merè quia sunt ad nutum quasi moventis, ut possit ipsis uti pro libito: sic baculus movetur ab homine, habitus à voluntate &c. At verò voluntas movetur politicè & intentionaliter, ac veluti suasionem quædam allicitur, donec præbeat consensum; debet ergo ipsi proponi objectum, cujus bonitate alliciatur.

Obijciens tertio: experienciâ constat, unam partem animalis cognoscere, aliam se movere, ergo hic intercedere debet sympathia. Antecedens probatur in equo; cognoscit enim capite, percutit pede, ergo hic non est eadem pars seu principium cognoscens & movens. Resp. primò, quando equus pungitur in pede, & statim illum movet, posse probabiliter dici, in ipso pede, & omnibus partibus sensitivis corporis diffusam esse imperfectam quandam potentiam imaginativam, & appetitivam (quales communiter dicunt spargi per totum corpus insectorum) eo fine à naturâ insitas, ut ea quæ sunt mala, apprehendat & fugiat.

Secundò dico cum recentioribus quibusdam, quando tangitur aliqua pars corporis equi, transmitti velocissimo quodam motu species ad cerebrum, ubi communiter dicitur residere potentia cognoscitiva, & appetitus. Pars ergo illa animæ cognoscens in capite trajicit vicissim motum in pedem, quo excitata pars animæ in pede, se etiam movet, saltem partialiter, unde licet pes non cognoscat, potest tamen se movere; sufficit enim quod pars illa unde primò incipit motus, cognoscat, aliæ enim partes possunt moveri physicè, nec est opus ut moveantur intentionaliter. Sicut cum voluntas unâ cum habitu charitatis elicit actum charitatis, nil opus est ut habitus cognoscat, & moveatur intentionaliter, sed merè physicè modò principium unde primò incipit motus moveatur intentionaliter, nempe voluntas.

Quod verò hoc ita contingat, suadet primò ex Aristotele, tertio de Animâ, præcipue ca. 10. circa finem, ubi expressè docet, potentiam motivam animalis esse ipsum appetitum, his verbis: omnino igitur uti diximus, hoc suis motum est animal, quo est appetitivum. S. Thomas etiam 2. cont. Gen. c. 82. & 1. part. q. 75. ar. 3. ad 3. insinuare videtur alia membra merè se habere passivè respectu motus, & non se move-

V.

Aliud est habitus sympathiam cum intellectu in eadem animâ non sufficit ut voluntas operetur.

VI.

Conjunctio cum intellectu in eadem animâ non sufficit ut voluntas operetur.

VII.

Differentia in ea, quæ moventur despoticè, & politicè.

VIII.

Imperfecta quædam vis imaginativa spargitur per totum corpus.

IX.

Quod equus pede percutitur, unde incipit motus.

X.

S. Thomas & Aristot. docent vim motivam animalis esse appetitivam.

re, sed moveri ab appetitu. Unde non debet ita mirum videri, ut nonnullis videtur, partem vitalem non movere se, sed pati motum ab aliâ parte, cujus munus est motum illum in aliis membris corporis producere, vel per se solam, vel saltim partialiter, ut diximus.

XI.
Motus in
animali pro-
cedit per
motum de ce-
rebro.

Deinde, hoc idem probatur ex communi Philosophorum & medicorum consensu, qui docent, vim effectricem motus in animali provenire primariò in cerebro: ex anatomis namque compertum esse dicunt, nervos omnes, qui præcipua sedes sunt motus, derivari à cerebro, sicut rami omnes arborum derivantur à radice: unde etiam certum est nervorum partes, quò propiores sunt cerebro, eò esse latiores, & robustiores, quò verò remotiores sunt à cerebro, eò esse tenuiores: sicque etiam hoc modo homo est arbor inversa.

XII.
Ostenditur
talem motum pro-
cedere de cere-
bro.

Quòd verò quoad hujuscemodì motum influxus aliquis proveniat reliquis partibus à cerebro, probatur: si enim nervus ille solus in aliquâ parte colli equi, vel tauri incidatur, quantumvis reliquum colli maneat integrum, non potest animal illud pedibus amplius consistere, sed statim in terram prolabitur, multò minùs potest, sicut antea, incedere. Nec dici potest, hoc inde provenire, quod trajiciat cerebrum spiritus vitales in alias partes: primò enim cum spiritus vitales sint res quædam materiales, & composita corporea, imò sanguis ipse defæciatior & purior, non apparet quo modo à cerebro equi ad imam usque calcem tam subito per totum corpus transmittantur. Deinde, non est cur spiritus hi eò etiam transfundantur, cum sufficientes in iis partibus spiritus ad hujusmodi motum antea extiterint.

XIII.
Ex motu
artificiosè ci-
tharædi
ostenditur
principium
loco-moti-
vum non
posse esse
ab intel-
lectivo, &
volitivo.

Debere autem principium loco-motivum esse idem cum intellectivo, & volitivo, hinc probatur: eum enim citharædus artificiosè movere manus, principium intellectivum & volitivum vel concurrere ad motum illum effectivè, vel directivè: si effectivè, conceditur quòd intendimus; si directivè, ergo dirigitur potentia motiva per regulas artis, nempe per actus intellectus, modum quo artificiosus ille motus fieri debeat, præscribentes; ergo percipere debet has regulas, & esse illarum capax: sicut pictor dirigi nullo modo posset per prototypon, nisi illud perciperet. Affirmare autem sufficere quòd intellectus dirigitur ad hoc ut potentia motiva motum artificiosum efficiat, est perinde ac dicere, Petro cognoscente modum artificiosè movendi, Paulum salutare posse ad numeros, ut supra ostendimus. Sicut ergo Petrus nihil juvat ad saltum artificiosum tonus aliquis musicus, nisi ipse intellectu audiat, ita nec regula illa dirigere potentia motivam potest nisi eam aliquo modo percipiat. Ratio est quam supra attulimus, quia potentia motiva vel debet moveri ab intellectivâ & volitivâ effectivè, vel directivè, seu intentionaliter. Unde hæc ratio ad minimum probat debere animam simul cum potentia motivâ ad motum illum artificiosum concurrere.

XIV.
Cur, licet
motus inci-
piat à cere-
bro, digiti
tamen &
manus celo-
ritus mo-
veantur,
quàm partes
intermedia.

Solum hoc occurrit difficile: si nimirum motus incipiat in cerebro, cur dum citharædus pulsât fides, partes intermediæ non tam celeriter moveantur, ac manus & digiti. Ad hoc tamen resp. sæpè contingere magis moveri partes remotas, quàm proximas, licet ab his incipiat motus, quia nimirum sunt motui aptiores: sic cum quis motum immediatè imprimat tronco arboris, magis moventur folia & rami, quàm truncus, licet ab hoc motus incipiat. Manus ergo & digiti sunt aptiores huic motui, quia agiliores & habiliores ad motum, ut ait S. Thomas loco supra citato, unde & celerius moventur. Quod adhuc facilius intelligitur, si dicamus, potentiam motivam in manu ad motum illum non receptivè tan-

tum, sed etiam effectivè concurrere.

Quæres, utrùm distinguatur potentia motiva in animali ab ipsâ formâ? Notandum, duplicem in quovis animali esse potentiam motivam: primò, gravitatem, per quam more aliarum rerum animalia feruntur deorsum: deinde aliam habent animalia potentiam motivam, quæ est illorum propria, & vocatur communiter *potentia loco-motiva*, & progressiva. Quoad gravitatem ergo & levitatem dixi in lib. de Gener. d. 14. s. 1. num. 4. eas esse qualitates à rerum gravium & levium substantiis distinctas; has enim habent cum rebus inanimatis communes.

Quoad potentiam loco-motivam, videtur, non posse adæquatè distingui ab animâ, ob argumentum supra positum, cum necessarium videatur ut anima, saltim partialiter ad motum concurrat. Ad hoc autem quòd anima per potentiam motivam operetur ad extra, non necessario videtur statuenda in eâ potentia distincta: Dici enim posset nunquam animam, vel aliam formam motum aut impetum in extraneo subjecto producere, quin eum prius producat in se, & per impetum in se productum producat impetum in aliis. Quod si dicatur, cessat difficultas. Conf. Sicut enim sol producit primò lucem in se, & ignis calorem, mox in aliis rebus, ita quidni Angelus eadem ratione impetum in se primò producat, deinde in aliis?

XV.
Duplex in
quovis ani-
male poten-
tia motiva.

XVI.
Forma
loco-moti-
va non dis-
tinguitur nec
sariò ab ani-
mâ.

SECTIO V.

In quo subjecto recipiantur actus materiales in homine.

Difficultas procedere potest vel de subjecto totali, vel partiali, utrùm scilicet actus vitales materiales in homine, ut visio, auditio &c. recipiantur in solâ animâ, an in illâ simul & materiâ. Et quòd non recipiantur in solâ animâ, videtur certum: cum enim sint materiales, non possunt hoc modo adæquatè respicere subjectum spirituale. Deinde, si hi actus adæquatè subjectari possint in animâ subjecto spirituali, quidni etiam & species ad eos requisitæ? quod si dicatur, eodem modo poterit anima separata exercere sensationes, atque actus abstractivos intellectus, cum deferre secum possit adæquatam earum principium, nempe speciem materialem, & potentiam.

P. Hurt. d. 4. de Anim. s. 2. §. 44. acriter contendit non posse actus vitales materiales recipi, nec partialiter in animâ rationali. Ratio illius est primò, quia quicquid recipitur, ad modum recipientis recipitur: ergo cum anima sit indivisibilis, actus etiam in eâ recepti esse debent indivisibiles. Sed contrâ primò, nam ipse P. Hurt. asserit punctum indivisibile subjectari in partibus divisibilibus. Contrâ secundò, forma equi indivisibilis juxta sententiam S. Augustini, S. Thomæ, & Aristotelis, recipitur in materiâ divisibili. Contrâ tertio, materia quæ est substantia, recipit qualitates, quæ sunt accidentia: & alia hujusmodi.

Sensus ergo illius axiomatis non est, quòd, quicquid recipitur, esse debeat in eodem planè ordine cum recipiente, eique arithmetice conformari, sed quòd accommodare se debeat ad illius capacitatem, nempe, ut non possit recipi, nisi in subjecto illius capax, sicque accommodatur ad modum recipientis, non in essendo, sed in recipiendo. Deinde, anima rationalis indivisibilis recipitur in materiâ divisibili, nec enim hic per receptionem intelligi debet causatio.

Præterea, visio, & aliæ sensationes, licet recipiantur in animâ, seu illam informant, non tamen fortè

I.
Status quo
stans pro-
ponitur.

Certum re-
detur sensa-
tiones non
subjectari in
solâ animâ
rationali.

II.
Quicquid
recipitur, ad
modum reci-
piens reci-
pitur.

III.
Quo in illâ
intelligitur
dum se præ-
dicat anima.

IV.
ex

Nil obstat
quo minus
sensationes
recipiantur
in anima
rationali.

V.

Forma non
necesse est
tribui sub-
jecto, cui
inest, om-
nem suum
effectum for-
malem.

Lux crea-
ta tamper-
fecte redde-
re aorem
lucidum,
quam gene-
rata.

VI.

Nulla est
repugnancia
ut res cor-
porea sub-
jectetur in re
spirituali.

VII.

Obij. effe-
ctum semper
sequi cau-
sam perfe-
ctiorem.

VIII.

Resp. nega-
tive, ut con-
stat in va-
riis effecti-
bus, tum
moralibus,
tum physicis.

IX.

Improprio
sola non ob-
stat, quo mi-
nus res spiri-
tualis reci-
piatur in
subjecto cor-
poreo.

ex ea educuntur, sed solum ex materia. Utinam tan-
dem, nam qui dicunt formas perfectorum bruto-
rum esse indivisibiles, non multum fortasse refu-
gent concedere visionem & alias sensationes in homi-
ne esse indivisibiles. Communis etiam inter recen-
tiores opinio est, unicam esse unionem in compo-
sito humano, illamque recipi & in materia & in ani-
ma, quarum altera est divisibilis, altera indivisibilis.

Arguitur secundo: actus materialis est extensus,
ergo non potest recipi naturaliter in anima, cum illi
non possit tribuere hunc suum effectum formalem.
Sed contra, non enim est opus ut forma tribuat om-
nem effectum formalem subjecto cui inest; actus e-
nim amoris intensus in Angelo non denominat il-
lum intensum, ergo & actus extensus poterit uniri
anima, licet illum non denominet extensam. Non
ergo est necessarium, ut dixi, ut forma tribuat subje-
cto cui inest omnem effectum formalem, sed suffi-
cit quod tribuat aliquem; effectus enim formalis
non est sola forma, sed forma, subjectum, & unio.
Deinde, sic anima rationalis, licet sit indivisibilis,
potest, imò & petit naturaliter inesse materiae, cui
tamen non potest tribuere denominationem & ef-
fectum formalem indivisibilis, ita & e contra; quod
enim educatur vel non educatur, parum refert ad
effectum formalem; albedo enim & lux creata, non
minus denominarent parietem & aërem album &
lucidum, quam si ex ijs educerentur.

Arguitur tertio: non potest res spiritalis recipi
in subjecto quantitativo, & corporeo, ergo nec res
corporea in subjecto spiritali. Nego consequen-
tiam; disparitas est, quia conceptus spiritus, ut dixi
suprà d. 7. l. 4. consistit in independentia à materia
& quantitate; ergo ipso facto quod dependeret à
materia & quantitate, non esset spiritalis. Quando
vero res corporea recipitur in subjecto spiritali, ut
in termino inadæquato, nihil fit contra illius essen-
tiam, cum adhuc retineat dependentiam à materia-
li corporeà & quantitativà, qui est conceptus
corporis. Quod idem est in probabili sententià de
unione corporeà in homine, quam multi dicunt
subjectari in utroque extremo.

Instabis: quando duæ causæ inæquales concu-
runt ad eundem effectum, effectus sequitur princi-
paliorum: sic quando habitus supernaturalis concu-
rrit cum potentia & speciebus naturalibus, actus
evadit supernaturalis; sic etiam à specie, & potentia
vitali producit actus vitalis perfectior specie, ergo
pari ratione, si recipiantur hi actus partialiter in
anima, subjecto spiritali, erunt spirituales.

Contra, antecedens non est universim verum: pri-
mo enim, in moralibus, si alter parens sit ignobilis,
proles absolute censetur ignobilis. Deinde, in phy-
sicis, ab anima spiritali & specie impressa materia-
li producit sensatio, seu visio materialis. Item
conclusio sequitur debiliorem partem: ergo effe-
ctus non sequitur semper perfectionem principij.
Imò ex primo exemplo quod affertur, desumitur in-
stantia contra eos, qui hoc argumentum proponunt:
anima enim est perfectior habitus supernaturali, &
tamen producit ab illis duabus concausis actus su-
pernaturalis, non naturalis. Unde deducitur, effe-
ctum non sequi semper naturam causæ perfectioris.

Nec vim ullam habet quod tantopere urgent ali-
qui, tantam scilicet esse improprietatem inter rem
spiritualem & corpoream, atque e contra, ergo si
potest res corporea recipi inadæquate in spiritali,
poterit & spiritalis recipi in corporeà. Retor-
quetur argumentum, tanta est improprio inter
rem corpoream & spiritualem, ac e contra, sed po-
test forma spiritalis elicere actum materiale &
corporeum, ut anima rationalis visionem, ergo &

forma materialis actum spiritualem, quod tamen
negant hujus sententiæ auctores. Non ergo id ne-
gamus ob improprietatem præcisè, sed ob ratio-
nem jam dictam desumptam ex conceptu spiritus
suprà explicato, d. 7. sec. quarta.

Arguitur quarto: materia est subjectum sufficiens
formæ equinæ, ergo & sensationis in homine, quæ
est multo formâ illâ imperfectior. Nego conse-
quentiam, nec enim semper res, quo imperfectior,
eo pauciores requirit causas, Angelus enim tantum
requirit Deum, cum tamen actus visionis requirit
speciem, potentiam, & Deum; sic anima sola produ-
cit intellectum si distinguatur, non tamen intel-
lectionem, licet intellectus imperfectiorem, quia sci-
licet intellectio, ob formalitates in se contentas,
petit plures, & peculiare quoddam causas, quas non
petit intellectus. Non ergo desumitur perfectio vel
imperfectio alicujus rei ex eo quod plures, aut pau-
ciores requirit causas, materia prima enim res im-
perfectissima requirit eandem causam, quam An-
gelus. Sicut ergo effectus aliquis requirit subinde
plures causas efficientes, ut de intellectione & visio-
ne jam dictum est, ita & requiritur potest plures
materiales: quod peculiariter in sensationibus con-
tingit, ut postea videbimus.

Arguitur quinto: si possit actus vitalis materia-
lis recipi inadæquate in anima rationali, cur non
poterunt aliæ qualitates materiales, ut lux, color,
odor, &c. in eadem recipi? & sic habebimus albas, &
odoriferas animas. Retorqueo argumentum: actus
vitales materiales possunt recipi in animabus bru-
torum, ergo & calor, odor, &c. in iisdem recipi po-
terunt, sicque habent illa albas, rubras, & odorife-
ras animas; quod tamen negant omnes communi-
ter; alioqui exincto animali fieri deberet resolutio
ulque ad materiam primam.

Resp. ergo, peculiarem esse, rationem cur in ani-
mâ cuiusque animalis recipi debeant actus vitales,
& consequenter illa est proportionatum subjectum
his qualitatibus, non alijs, sicut materia cœli est ca-
pax nostræ quantitatis & lucis, quia ad particularia
cœlestium corporum munera conducunt, non tamē
est capax, nec subjectum proportionatum aliorum
accidentium sublimitatum: ergo non sequitur, sub-
jectum aliquod est capax hujus vel illius qualitatis,
ergo omnium.

Sexto arguitur, & difficilius, ut proberetur hos a-
ctus debere recipi in solâ animâ. non potest forma
esse naturaliter in subjecto cui non potest tribuere
effectum suum formalem; sed visio non potest tri-
buere materiæ denominationem videntis, ergo non
potest illi inesse. Resp. non esse necessarium ut possit
forma tribuere omnem suum effectum formalem,
sed sufficit quod tribuat aliquem: sic enim species
visibilis subjectatur, etiam adæquate in aëre, cui ta-
men non tribuit denominationem visivi, seu effe-
ctivi visionis, sed soli oculo, & alia hujusmodi.

Dicendum ergo, actus materiales sensuum in ho-
mine esse tam in materiâ quam in formâ. Ratio est,
quia alioqui omnia argumenta suprà facta pro im-
mediato influxu animæ in actus spirituales nihil
probaurent; si enim dicatur sufficere ut totum videat,
ad hoc ut appetat, eodem modo dici poterit suffice-
re ut totum sit cognoscens ad hoc ut velit, ac proin-
de licet actus intellectus recipiantur in solo intel-
lectu, sufficienter excitabit totum, sicut hic excitatur
totum ad appetendum, licet recipiatur materialis
cognitio in solâ materiâ. Conf. ideo anima, seu vo-
luntas, debet immediate in se recipere cognitionem;
quia per illam determinatur intentionaliter ad agē-
dum, seu ad operandum, nempe ad eliciendos actus
spirituales amoris, sed non minus anima, seu appe-
titus

X.

Non semper
res, quo im-
perfectior,
eo pauciores
requirit
causas.

XI.

Obij. si visio
corporea
subjectari
possit in ani-
mâ rationa-
li, ergo &
calor, odor,
&c.

XII.

Resp. pecu-
liarem esse
rationem
cur actus
vitales sub-
jectentur in
animâ.

XIII.

Vi forma
recipi possit
in aliquo
subjecto suf-
fici quod ei
tribuat ali-
quem effe-
ctum for-
malem.

XIV.

Actus ma-
teriales in
homine sub-
jectantur et
in materiâ,
& in animâ.
Probat
debere sen-
sationes re-
cipi in ani-
mâ.

ritus excitatur intentionaliter ad eliciendum actus materiales appetendi, ergo recipere in se debet immediatè determinativum ad amorem hunc materialem, nempe actum materialem cognitionis.

XV.
Probat
debere etiam
sensationes
recipi in
materiâ.

Quod verò actus hi materiales, ut visio, auditio &c. in homine recipi etiam debeant partialiter, in materiâ, videtur certum, nam alioqui essent spirituales, cum adequatè respicerent subiectum spirituale. Licet autem hi actus informet animam rationalem, non tamen est necessarium, ut dixi, ut educantur ex illius potentiâ, sed ex potentiâ solius materiæ, ut in Physicis diximus de unione inter animam & corpus.

XVI.
Nec hinc se-
quitur sen-
sationes bru-
torum esse
magis im-
manentes,
quàm sensa-
tiones homi-
num.

Dices; ergo sensationes brutorum sunt actus magis immanentes, quàm sensationes hominis: illæ enim recipiuntur in solâ animâ brutorum, ac proinde adequatè erunt in principio, à quo profluunt, qui est conceptus actus immanentis. Resp. primò concedendo totum, nec in hoc est quidquam incommodi, Secundò tamen. Resp. negando sequen-
tiam, actus namque materiales hominis verè recipiuntur in animâ, sicque in principio à quo profluunt, & consequenter sunt actus verè immanentes: quod verò præterea recipiantur in alio subiecto, nil obstat quominus sint immanentes: sicut quod animal sit etiam sensitivum non arguitur non esse vegetativum: nec quod visio aliqua sit simul visio nigredinis tollit quominus sit visio albedinis, si utrumque colorem repræsentet.

SECTIO VI.

Alia quadam circa naturam potentialium.

I.
De specifica-
tione poten-
tialium dis-
tinctum est in
physicis disp.
5. sec. 3.

Latam hinc instituunt disputationem nonnulli de specificatione potentialium & actuum, utrum scilicet respiciant objecta in communi, vel in particulari. Nos hac de re satis diximus in Physicis d. 5. sec. 3. nec quidquam hinc occurrit addendum, cum eadem ferè de ijs sit ratio respectu objectorum & actuum, ac de materia respectu formarum, & causâ efficiente respectu effectuum.

II.
Potentia
visiva equi
& leonum
proba-

Quæres, utrum potentia animalium specie distinctorum distinguantur specie; oculus ex. gr. leonis & equi. Quæstio procedit, posito quod potentia distinguantur ab animâ; si enim non distinguantur, certum videtur distingui specie, cum petat conjungi cum partibus unius compositi specie distincti à partibus alterius. Si autem potentia ab animâ distinguantur, mihi satis probabile est, si virtus videndi

in oculo leonis & equi sit æqualis, non necessariò distingui specie: res enim specie diversæ habent sæpè proprietates non distinctas specie, ut terra & aqua frigis, sol & ignis lucem &c. si tamen dicere quis velit, potentiam visivam leonis ita esse propriam leonis, ut non possit esse potentia visiva equi, & e contra hæ potentia distinguuntur specie, cum peculiariter respiciant essentias specie distinctas.

Quæres secundò, utrum distinguantur actus specie ab objectis materialibus specie distinctis? Communis est antiquorum sententia negans actus distinguui ab objectis materialibus & secundariis, sed solum à formalibus & primariis, quæ de causâ uno ore affirmant non posse dari duas visiones beatificas specie distinctas, quia Deus, qui est objectum formale & primum, est idem in utraq;: sicque ajunt ejusdem fore speciei visionem quâ videretur Deus, & in eo unus aliquis Angelus, & visionem quâ videretur Deus & centum Angeli specie distincti, & simul homo, equus, leo, & aliæ species creaturarum. Conformius tamen est nostris principiis dicere, diversificari actus specie, etiam ex diversitate specificæ objectorum materialium; id enim in Physicis asseruimus de relatione omni transcendentali, ut de materiâ respectu formarum, de causâ respectu effectuum &c.

Ratio à priori est: quia cum actus non minus essentialiter respiciat objectum materiale quàm formale, quippe qui sit repræsentatio, & ordo utriusque, verè utrumque objectum relucet in actu, & consequenter ab objecto illo confertur diversitas in actu. Cum ergo sit immediatus ordo ad hoc objectum, objectum illud diversificabit secundum totum quod in se habet, sicque cum objectum quod repræsentatur ab hoc actu, specie distinguatur ab objecto quod repræsentatur ab alio, hi actus distinguuntur specie, sicut distinguuntur objecta, quæ essentialiter respiciunt. Et nisi hæ ratio, quod scilicet objecta specie distinguantur, sufficiat ad distinctionem specificam actuum, nec objecta formalia illos distinguunt specie, cum illa sola sit ratio, quod scilicet objecta formalia distinguantur specie.

Dicendum ergo, sicut terminus seu effectus productus secundum omnes tribuit extrinsecè & arguitivè suam diversitatem actioni, forma similiter materiæ, hæc formis, terminus relationi & citra objectum tribuere diversitatem suam actui, cum hic non sit minus immediatus & essentialis ordo ad objectum, quàm illa ad effectus, terminos, materiam, formam &c.

DISPUTATIO XIV.

De Potentijs materialibus, seu sensibus.

SECTIO PRIMA.

De Visu.

Animæ ve-
getativa ad
tria munera
eriplex à na-
tura data
est potentia.

Potentia materiales vel spectant ad animam vegetativam, vel sensitivam. Animæ vegetativæ ad tria munera conceduntur potentia: potentia generativa ad conservationem & propagationem speciei, ad conservationem individui potentia nutritiva; & demum potentia augmentativa, sive hæc distinguatur à nutritivâ, sive non, ad dandum supposito justam magnitudinem, quam non habet in primâ generatione. De his nihil admodum restat dicendum præter ea quæ in lib. de Gen. fusè dicta sunt: quare, ad potentias animæ sensitivæ, de quibus plura sunt hic disquirenda, pergemus.

Sensus externi sunt quinque: *Visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus*, licet non omnes in animalibus omnibus reperti. Horum, utpote ad curiositatis potius quàm utilitatis, ut ajunt, studiosos spectantium, tractationem à plerisque hic omitti video. Hunc tamen tractatum non penitus omittendum censeo, cum in eo plurima, non jucunda tantum, sed scitu etiam necessaria, contineantur.

Primus ergo dignitate sensus, & inter externos præci-